

CZU: 37.032.5:33

ABORDAREA EDUCAȚIEI ANTREPRENORIALE ÎN RÂNDUL STUDENȚILOR*Mariana MARINESCU, Mihai BOTEA**Universitatea din Oradea (România)*

Curriculumul școlar și modulul antreprenorial oferă elevilor/studentilor instrumentele necesare pentru a gândi creativ și a rezolva probleme într-o manieră eficientă. *Educația antreprenorială* se realizează în pregătirea inițială, elevii/ studenții fiind aproape de angajare, iar derularea activităților independente poate fi o opțiune importantă pentru ei.

Prezenta lucrare redă rezultatele unui chestionar aplicat studenților, privind locul și rolul *educației antreprenoriale* în sistemul de învățământ universitar românesc.

Cuvinte-cheie: *educație antreprenorială, antreprenori, cultură antreprenorială, sistem de învățământ universitar.*

THE APPROACH OF ENTREPRENEURIAL EDUCATION AMONG STUDENTS

School curricula and entrepreneurial module gives to the pupils/students the tools necessary to think creatively and to solve problems in an effective manner. *Entrepreneurship education* is realized in initial training, as pupils/students are close to employment and deploying independent activities can be an important option for them.

The present paper presents the results of a survey given to the students regarding the place and role of *entrepreneurship education* in the Romanian education system.

Keywords: *entrepreneurial education, entrepreneurs, entrepreneurial culture, university educational system.*

Introducere

Cultura antreprenorială joacă un rol important ca stimul al activității antreprenoriale dintr-o țară. Din acest punct de vedere, România are în acest moment un capital social ridicat, iar *antreprenoriatul* și *antreprenorii* sunt apreciați în societate. 23% din români susțin că au participat la cel puțin un *curs de antreprenoriat*, același procentaj fiind înregistrat și la nivelul Uniunii Europene [1].

Educația antreprenorială nu trebuie confundată cu studiile economice care se referă la afaceri, deoarece *obiectivele educației antreprenoriale* sunt: promovarea creativității, inovării și a activităților practice de afaceri independente/colective [2, p.62]. Stimularea *antreprenorialului* în rândul tinerilor aduce multiple beneficii – atât economice, cât și sociale: reducerea șomajului, promovarea incluziunii sociale, stimularea inovării, creșterea încrederii în sine, satisfacție morală etc.

În învățământul superior românesc disciplina *Educația antreprenorială* se studiază numai la Facultatea de Științe Socioumanistice și la Facultatea de Științe Economice.

În „Planul de Acțiuni *Antreprenoriat 2020*” referitor la relansarea spiritului antreprenorial în Europa (comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 09.01.2013, Bruxelles) se menționează că *antreprenoriatul este considerat un vector esențial al creșterii economice și al creării de locuri de muncă: acesta creează noi întreprinderi și locuri de muncă, deschide noi piețe și stimulează noi aptitudini și capacități*” [3, p.3].

Trebuie încurajată participarea studenților la proiecte naționale și internaționale pe teme de *educație antreprenorială*, unde se va pune accent pe implicarea responsabilă a studenților (stabilirea obiectivelor și identificarea cu exactitate a cerințelor și a modalității de punere în practică etc.), anticiparea nevoilor studenților în fiecare etapă a proiectului, stabilirea țintelor și a obiectivelor personale pe parcursul proiectului și efectuarea evaluării finale [4, p.116-135; 5].

Rezultatele aplicării unui chestionar privind locul și rolul educației antreprenoriale în învățământul universitar românesc

✓ *Eșantionul de populație investigat*

Eșantionul de studenți este de la Universitatea din Oradea/ respectiv, Facultatea de Protecția Mediului (atât nivelul I, cât și nivelul II).

Chestionarul are un număr de 5 întrebări, fiind administrat într-o singură întâlnire, timpul alocat fiind 1h. Motivul pentru care predomină acești itemi este să ofere răspunsuri deschise și libertatea de exprimare privind sondarea unor aspecte cu răspunsuri deschise în problematica referitoare la *locul și rolul educației antreprenoriale în învățământul românesc*.

Întrebările de cunoștințe au drept scop evaluarea unor informații din domeniul *educației antreprenoriale* a celor chestionați, preocupările lor privind lărgirea orizontului de cunoștințe/ informații/abilități și aplicarea acestora în activitatea cotidiană.

Am urmărit:

- realizarea unei radiografieri privind *locul și rolul educației antreprenoriale* în sistemul de învățământ românesc;
- depistarea aspectelor cu care studenții sunt cel mai mulțumiți/ nemulțumiți;
- identificarea principalelor dificultăți întâlnite în procesul de predare-învățare-evaluare a disciplinei *Educație antreprenorială*;
- culegerea de propuneri și sugestii din partea studenților în legătură cu organizarea și desfășurarea *Educației antreprenoriale*.

✓ *Sistemul metodelor de colectare a datelor*

a) *Metoda anchetei*, care va contribui la culegerea datelor și informațiilor, în scopul cunoașterii cât mai aprofundate a acestei tematici. Fiind o metodă de tip interactiv, schimbul de informații cu subiecții studiului va presupune o culegere de date referitoare la: cunoștințe, fapte, nevoi educaționale, comportamente, dorințe, aspirații etc. Instrumentul specific utilizat este *chestionarul*. În prealabil am realizat și o preanchetă.

b) *Metoda interviului* fiind tot o metodă interactivă, dar calitativă, va completa unele date și informații referitoare la subiecții studiului. Se va aplica *interviul de grup și focus-group*.

Obiectivul principal este radiografierea situației existente la nivelul realității educaționale cu privire la deținerea unor informații referitoare la *locul și rolul educației antreprenoriale în învățământul românesc*. Considerăm întreprinderea unui asemenea demers ca fiind absolut necesară, deoarece rezultatele obținute pe această cale constituie un suport esențial pentru organizarea și desfășurarea unor cercetări viitoare.

✓ *Interpretarea răspunsurilor*

În urma prelucrării datelor s-a realizat o ilustrare a răspunsurilor studenților la problematica privind *locul și rolul educației antreprenoriale în cadrul noilor educații*.

În Tabelul 1 prezentăm structura eșantionului de studenți pe niveluri.

Tabelul 1

Structura eșantionului de studenți

Facultatea de Protecția Mediului	Frecvența	Procente (%)
Nivelul I	89	68,46
Nivelul II	41	31,54
În total	130	100

Primul item al chestionarului (Anexa 1) se referă la realizarea *educației antreprenoriale* în România, indicând trei puncte tari, trei puncte slabe și trei modalități de optimizare.

Redăm în ordine procentuală cele *trei puncte tari*:

Tabelul 2

Frecvența răspunsurilor la întrebarea nr.1

Întrebarea nr. 1 Puncte tari	Frecvența	Procente (%)
1. Studenții amintesc disciplina <i>Educație antreprenorială</i> , pe care au făcut-o în liceu și unde și-au format o imagine globală și realistă privind acest tip de educație.	70	53,85
2. Raportat la această disciplină din liceu, studenții evidențiază aspectele practic-aplicative realizate (accentuează activitățile realizate, de exemplu <i>Firma de exercițiu</i>).	27	20,77
3. Deși studenții nu au în planul de învățământ disciplina <i>Educația antreprenorială</i> , apreciază faptul că profesorii i-au inclus în realizarea de proiecte internaționale legate de <i>educația antreprenorială</i> .	33	25,38
În total	130	100

Categoria „alte” se referă la: workshop-urile, la care au participat studenții, bine realizate și reușite; accentuarea caracterului practic-aplicativ al activităților didactice etc.

Referitor la punctele slabe nu s-a realizat o reprezentare procentuală, întrucât răspunsurile sunt destul de dispersate, probabil la o cercetare viitoare se va lua în considerare și acest aspect.

Punctele slabe se referă la faptul că:

- atât în manuale, cât și în bibliografia recomandată nu se realizează o abordare sintetică a *educației antreprenoriale* din țara noastră comparativ cu alte țări;
- nu există o bibliografie extinsă în limba română și nici în alte limbi străine privind *educația antreprenorială*; există câteva site-uri unde sunt publicate proiecte pe această tematică; aceste prezentări, de pe site-uri, ar trebui să fie mai elaborate, cu date statistice concrete, actualizate; concluziile scrise să fie concludente etc.;
- nu se pune accent pe limbajul de specialitate în acest domeniu (competențele de antreprenor, lider, manager etc.); *educația antreprenorială* nu se studiază la multe facultăți.

În categoria „alte”, răspunsurile respondenților se referă la: slaba preocupare pentru formarea continuă a profesorilor în categoria noile educații (*educația antreprenorială*, educația pentru sănătate, educația pentru o viață de calitate etc.); neimplicarea profesorilor și studenților în realizarea unor proiecte, neimplicarea lor în activitatea comunității locale etc.

Modalitățile de optimizare se referă la următoarele aspecte (nu redăm procentual acest aspect, și nici numeric, pentru că paleta modalităților de optimizare a instrucției și educației pe acest domeniu este foarte largă):

- în comunitățile locale (în special primării) să existe specialiști care realizează consiliere în domeniul *educației antreprenoriale*;
- în cadrul Modulului de Formare psihopedagogică să existe o disciplină opțională *Educație antreprenorială*;
- în cadrul universităților să existe *Cursuri Postuniversitare de Educație antreprenorială*;
- folosirea unor metode moderne de predare și evaluare în cadrul *educației antreprenoriale*;
- implicarea comunității locale și a factorilor decizionali în dotarea unităților școlare cu materiale necesare acestei educații;
- implicarea tuturor profesorilor în realizarea de proiecte pe această tematică;
- formarea la elevi a abilităților practice în domeniul *educației antreprenoriale*;
- dotarea bibliotecilor școlare cu cărți din literatura română și străină, cu reviste în domeniul *educației antreprenoriale* etc.

Am încercat să enumerăm mai mult decât *trei modalitățile de optimizare* cerute în cadrul chestionarului.

Tabelul 3

Frecvența răspunsurilor la întrebarea nr.2

Întrebarea nr. 2	Frecvența	Procente (%)
Non-răspunsuri	10	7,69
DA – acces la <i>educația antreprenorială</i>	92	70,77
NU – inaces la <i>educația antreprenorială</i>	28	21,54
În total	130	100

La itemul al doilea, care a solicitat un răspuns privind accesul la *educația antreprenorială*, un procent ridicat (70,77%) din respondenți dau un răspuns afirmativ, un procent scăzut (21,54%) dau un răspuns negativ. Non-răspunsurile (7,69%) se referă la neacordarea unei atenții sporite acestei educații din partea elevilor/studenților, *educația antreprenorială* nu a fost predată de profesori de specialitate, absența motivării elevilor/studenților și profesorului, lipsa unei comunicări elev/ student (inclusiv comunitate) în cadrul activităților pe acest domeniu.

La itemul al treilea, care a solicitat un răspuns privind aprecierea *antreprenorilor* în societate, în comunitatea unde trăiesc, răspunsurile sunt evazive, fiind cu neputință a realiza o statistică clară. Motivul ar fi și specificul facultății unde li s-au administrat chestionare, studenții protecționiști ai mediului fiind orientați spre o educație privind protecția mediului, protecția consumatorului etc.

Itemul patru este raportat la identificarea unor *competențe și abilități ale antreprenorului*. Este cunoscut faptul că *antreprenorii* posedă unele trăsături care îi ajută să înceapă propria afacere și le măresc șansele de reușită, cum ar fi abilitățile de leadership, toleranța medie la risc, abilitățile de muncă, responsabilitatea sau gradul de independență.

Tabelul 4

Unele competențe și abilități ale antreprenorului

Întrebarea nr. 7	Nr. studenților	Procente (%)
a. Îmi asum responsabilitate pentru munca mea.	52	40
b. Sunt proactiv și îmi place să muncesc.	30	23,08
c. Am o toleranță (medie sau scăzută) la risc.	10	7,69
d. Am abilități de leadership.	28	21,54
e. Alte competențe și abilități	10	7,69
În total	130	100

La alte competențe și abilități se evidențiază: *creativitatea, spiritul de echipă și colaborarea* etc.

Prin dezvoltarea *abilităților și competențelor antreprenoriale* în rândul tinerilor se poate contribui la creșterea pe termen lung a numărului de *antreprenori* în societate. Tinerii care au abilități și competențe au șanse mari să devină *antreprenori*.

La ultimul item – „Cum vedeți *educația antreprenorială* peste 5 ani/ respectiv peste 10 ani în România?” – răspunsurile se împart în două categorii (grupe): grupa studenților optimiști și grupa studenților sceptici.

Cei din prima categorie văd în viitor *educația antreprenorială*:

- competitivă cu cea din statele europene și din lume;
- flexibilă la transformările societății, la noile provocări ale lumii contemporane;
- studenții și profesorii vor fi bine documentați, preocupați de *educația antreprenorială*;
- informatizată într-un procent de 95%, sau chiar mai mult;
- profesorii și elevii/ studenții vor deveni parteneri într-un demers de învățare eficientă în acest domeniu.

Cei care fac parte din a doua categorie văd *educația antreprenorială* peste 5 ani/ respectiv peste 10 ani în felul următor:

- cu elevi/studenți fără abilități intelectuale și practici antreprenoriale;
- cu elevi/studenți și profesori oboșiți și dezinteresați de tot ce se petrece în societate;
- cu actori educaționali insensibili față de *cultura antreprenorială*;
- antreprenorii bine pregătiți vor părăsi țara, plecând în străinătate.

Concluzii

Indiferent de domeniul formării profesionale, calea cea mai eficace de a preda *antreprenoriatul* este de a implica elevii/studenții în *proiecte și activități practice*, în care se pune accentul pe învățarea prin practică și în care se dobândește experiență reală în *antreprenoriat*.

Învățământul românesc orientat către probleme și experiență profesională este esențial pentru încurajarea modurilor de gândire și a *abilităților antreprenoriale*.

În prezent, majoritatea studenților, dar și a profesorilor nu au beneficiat de formare în domeniul *antreprenoriatului*. Se fac confuzii între conceptele-cheie/ sintagmele-cheie în domeniul *educației antreprenoriale*. Formarea inițială și cea continuă au o importanță deosebită, însă *educația antreprenorială* nu este încă inclusă sistematic în programele de formare pentru cadre didactice.

Prin formarea inițială trebuie să se dezvolte competențe specifice necesare pentru predarea *antreprenoriatului*, precum:

- a) *abilități de gestionare a proiectelor*;
- b) *competențe pedagogice*;
- c) *competențe personale*.

Accentul este pus pe aspectele pedagogice care încurajează învățarea: caracterul practic-aplicativ al activităților, metode centrate pe student, prin schimb de experiență realizate cu studenți de la alte universități din țară și din străinătate, prin asumarea riscurilor, prin soluționarea problemelor în mod creativ, prin feedback-ul

obținut în urma interacțiunii sociale, prin punerea în scenă și jucarea unui rol, prin analizarea modelelor și prin interacțiunea cu lumea exterioară/a adulților.

Necesită a fi formate competențe de comunicare, inclusiv de ascultare activă, capacitatea de a negocia și de a lucra în echipe cu alți colegi și capacitatea de a crea un mediu de studiu în care să existe o atitudine directă și deschisă, în care te poți simți încrezător și în siguranță.

Referințe:

1. <http://akcees.com/wp-content/uploads/2013/09/Akcees-StudiuAntreprenoriat.pdf>/accesat10.01.2017
2. JELESCU, P., ELPUJAN, O. Antreprenoriatul – un imperativ în formarea profesională a specialiștilor. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale „Învățământul superior: valențe și oportunități educaționale, de cercetare și transfer inovațional”*, 28, 29 septembrie 2016, Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău: CEP USM, p.59-62.
3. Comunicare a Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Planul de Acțiuni *Antreprenoriat 2020. Relansarea spiritului de întreprindere în Europa*. On-line://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2012/RO/1 (Accesat: 15.01.2017)
4. MARINESCU, M., BLÂNDUL, V.C., GIURĂU, A.L. Entrepreneurship skill formation organizing practical training in higher education. In: *Entrepreneurship via Creativity for European Citizenship in Education* / coord. Os man Titrek (Ed.), LAP LAMBERT Academic Publishing, Saarbrucken, Germany, 2015, p.116-135.
5. <http://www.detice.sakarya.edu.tr> (Accesat in 15.01.2017).

Anexă

Nume și prenume (inițialele):

Facultatea și anul de studii:

Vârsta:

CHESTIONAR

Prezentul chestionar își propune surprinderea opiniei studenților cu privire la locul și rolul educației antreprenoriale în învățământul românesc și ce cunoștințe dețin studenții legate de educația antreprenorială.

În acest sens vă rugăm să citiți următoarele întrebări și să răspundeți sincer la fiecare întrebare.

Păreră dvs. deschisă poate contribui la eficientizarea procesului instructiv-educativ.

Vă mulțumim pentru colaborare !

1. Referitor la realizarea educației antreprenoriale din România, vă rugăm să indicați:

a. trei puncte tari

_____

b. trei puncte slabe

_____

c. trei modalități de optimizare

_____

2. Am avut acces la educația antreprenorială adecvată ?

_____

3. Antreprenorii sunt apreciați în societatea/ comunitatea unde trăiesc ?

_____

4. Ținând cont de unele dintre competențele și abilitățile antreprenorului, marcați cu X unde vă încadrați:

a. Îmi asum responsabilitate pentru munca mea

b. Sunt proactiv și îmi place să muncesc.

c. Am o toleranță (medie sau scăzută) la risc.

d. Am abilități de leadership.

5. Cum vedeți educația antreprenorială peste 5 ani/ respectiv peste 10 ani în România?

Prezentat la 01.12.2016